

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-394-4-31>

Сьомак Оксана, доктор філософії (PhD), викладач кафедри ТІМ НАОМА

Стилістична спорідненість фрескового опорядження храму Христа Пантократора монастиря Високі Дечани з іконописом белзько-дрогобицького малярського кола

Ключові слова: храм Христа Пантократора монастиря Високі Дечани, візантійсько-балканський монументальний живопис XIV ст., український іконопис XV ст., белзько-дрогобицьке малярство, компаративний аналіз.

Oksana Somak, Doctor of Philosophy, Faculty Member,
Theory and History of Art, NAFAA, Kyiv, Ukraine

Stylistic kinship of the fresco decoration of the temple of Christ the Pantocrator (Visoki Decani monastery) with the icon painting of the Belz-Drohobych painting circle

Abstract. The report contributes to the comparative analysis of the fresco decoration of the temple of Christ the Pantocrator (Visoki Decani monastery, the partially recognized Republic of Kosovo) and the icons of the stylistic circle of the Belz-Drohobych painting. The stylistic affinity of the Ukrainian icon painting of the 15th century with the Byzantine-Balkan monumental painting of the 14th century is proven.

Key words: *the Temple of Christ the Pantocrator of the Visoki Decani monastery, metropolitan Gregory Tsamblak, Byzantine-Balkan monumental painting of the 14th century, Ukrainian icon painting of the 15th century, Belz-Drohobych painting, comparative analysis.*

До стилістичного кола белзько-дрогобицького малярства належать взірці іконопису історичної Галичини і Мармарощини XV ст. Найбільш своєрідну та впізнавану манеру (наближення до стилістики візантійського малярства доби династії Палеологів у поєднанні з яскравим декоративізмом) виявляють такі твори:

– ікона «Богородиця Одігітрія з Похвалою» перш. пол. – серед. XV ст. з церкви Святих Жінок Мироносиць м. Болахів Івано-Франківської обл. / с. Грушів Дрогобицького р-ну Львівської обл. (НМЛ ім. Андрея Шегтицького);

– ікони чину Моління др. пол. XV ст. з церков Св. Параскеви П'ятниці та Преображення Господнього м. Белз, храму Воздвиження Чесного Хреста м. Дрогобич (ЛНГМ ім. Б. Г. Возницького, НМЛ, музей «Дрогобиччина»). З огляду на невеликий обсяг збережених творів та виразно візантинізований характер іконопису белзько-дрогобицького

малярського кола здійснено спробу встановити стилістичні аналогії з візантійсько-балканським церковним живописом XIV–XV ст.

Найбільш переконливими виявилися результати компаративного аналізу ікон белзько-дрогобицького стилістичного кола та фрескового опоядання храму Христа Пантократора монастиря Високої Дечани бл. серед. XIV ст. (нині частково визнана Республіка Косово).

Встановлено наступні моменти стилістичної спорідненості живопису:

- загальна монументалізація зображуваних постатей у поєднанні з білильними висвітленнями підкреслено рельєфних ликів; прийом колористичного моделювання в зображенні одягів святих мужів (тканина гіматію складена з двох м'яко нюансованих «колірних блоків» співмірно з характером руху персонажу);

- застосування у малярстві вбрання подібних геометризованих і структуротворчих пробілів, бгунків-заломів, а також «кольорових пробілів» (контрастної колірної діади);

- використання орнаментального декору, що складається з мотиву розетки з чотирма ланцетовидними пелюстками.

У контексті стилістичної спорідненості фресок церкви Христа Пантократора і образів белзько-дрогобицького малярського кола доречно згадати активну культурну діяльність на історичних українських теренах митрополита Київського і Литовського Григорія Цамблака (бл. 1365 – бл. 1420 рр.) «Сербський» період життя майбутнього митрополита пов'язують з ігуменством саме в монастирі Високої Дечани. Відповідно, можна висунути гіпотезу про дотичність Г. Цамблака до підтримки візантійсько-балканської образотворчої парадигми на українських теренах у XV ст.

